

การฟ้องคดีละเมิดจากเหตุข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล (data breach) :
ศึกษากฎความรับผิดตามข้อบังคับ GDPR ของสหภาพยุโรป

The Tort of Personal Data Breach Litigation :
Analysis on Liability under the European Union's GDPR

นัทชา อักษรพันธ์*

รับบทความเมื่อ 10 เมษายน 2568

แก้ไขบทความเมื่อ 3 ตุลาคม 2568

ตอบรับบทความเมื่อ 15 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

ข้อบังคับว่าด้วยหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองสหภาพยุโรป หรือที่เรียกโดยย่อว่า ข้อบังคับ GDPR (General Data Protection Regulation) มีการบัญญัติรับรองให้มีการดำเนินคดีโดยภาคเอกชน (private enforcement) เพื่อเรียกให้รับผิดทางแพ่ง โดยมีการกำหนดให้เจ้าของข้อมูลสามารถเรียกให้ ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลรับผิดชดใช้ในความเสียหายอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติ ตามข้อบังคับ GDPR ได้ บทความนี้จึงมุ่งศึกษาเปรียบเทียบกลไกการใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย (right to compensation) ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยกับข้อบังคับ GDPR ซึ่งบังคับใช้มาก่อนและมีข้อความคิดที่ตกผลึกแล้ว ในหลายประเด็นอันศึกษาได้จากคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาข้อความคิดเกี่ยวกับกลไกการเยียวยา สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยเนื้อหาของบทความนี้ครอบคลุมสาระสำคัญของ บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เทียบเคียงกับข้อบังคับ GDPR ที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ อาทิ องค์ประกอบของความรับผิดทางแพ่ง และภาระการพิสูจน์ เหตุยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง ลักษณะของความเสียหายที่เป็นความเสียหาย ที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) และเน้นย้ำถึงข้อแตกต่างสำคัญที่ปรากฏ ในเรื่องของความเสียหายที่สามารถเรียกค่าชดเชยได้ ซึ่งข้อบังคับ GDPR รับรองให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ได้รับการชดเชยทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งรวมถึง “ความหวาดกลัวว่าข้อมูลส่วนบุคคล ที่รั่วไหลอาจถูกนำไปใช้โดยมิชอบในอนาคต” (fear of potential misuse of personal data) ด้วย ในขณะที่

* นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Master of Laws the University of Melbourne เครือรัฐออสเตรเลีย, พนักงานคดีปกครองปฏิบัติการ กลุ่มศึกษากฎหมายมหาชน 3 สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังไม่ได้บัญญัติถึงความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งอาจส่งผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องพบกับความยากลำบากในการพิสูจน์ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน เพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย และอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย อันเป็นที่มาของข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายและทบทวนการตีความเกี่ยวกับความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินของระบบกฎหมายไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบริบทของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : เจ้าของข้อมูล, ข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล, ค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน, ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ, ละเมิด, GDPR, General Data Protection Regulation, พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

Abstract

The General Data Protection Regulation (“GDPR”) of the European Union establishes a framework for private enforcement, allowing data subjects to seek civil remedies for the damage suffered as a result of an infringement of the GDPR from the data controller or processor. This article aims to comparatively analyze the mechanisms for exercising the right to compensation under Thailand's Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) (“PDPA”) and the GDPR, which has been in force earlier and features more developed jurisprudence on various key issues, in order to develop a systematic understanding of the remedial mechanisms available to individuals for ensuring their data protection rights. The article explores the essential aspects of civil liability provisions under Thailand’s PDPA in comparison with the GDPR, including elements of liability, the burden of proof, defenses to liability, and the nature of recoverable losses. Particular emphasis is placed on the significant divergence between the two regimes concerning the recognition of compensable damage. While the GDPR explicitly allows for compensation for both material and non-material harm—including the fear of potential misuse of personal data resulting from data breaches—Thailand’s PDPA does not explicitly address non-material damages. In practice, this may place a considerable burden on data subjects, who must then prove quantifiable financial loss in order to claim compensation. Such a limitation may undermine the effectiveness of data protection enforcement in Thailand. Accordingly, the article recommends legal reform and a re-evaluation of the interpretation of non-material damage within the Thai legal system—particularly in the context of personal data protection—to ensure the effective and comprehensive safeguarding of data subjects’ rights.

Keywords : data subject, data breach, non-material damages, punitive damages, tort, GDPR, General Data Protection Regulation, Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019)

1. ความนำ

หลังจากที่สหภาพยุโรปได้บังคับใช้ข้อบังคับว่าด้วยหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองสหภาพยุโรป หรือที่เรียกโดยย่อว่า GDPR (General Data Protection Regulation)¹ ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไขการโอนข้อมูลระหว่างประเทศจากกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปไปยังประเทศอื่น ๆ ว่าประเทศปลายทางนั้นต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ตามข้อบังคับ GDPR² ประเทศไทยได้ดำเนินการร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากข้อบังคับ GDPR อย่างมีนัยสำคัญ³ โดยประเทศไทยได้รับรองแนวคิดว่าด้วยสิทธิความเป็นส่วนตัวในแง่ของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจนทั้งในกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ⁴ และในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งวางกลไกการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ เริ่มจากการกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล⁵ และผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล⁶

¹ Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and Council of 27 April 2016 on the protection of natural person with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation), 2016 O.J. (L 119), (GDPR), [Online], retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> เมื่อ 2 สิงหาคม 2567.

² Annegret Bediek and Issabella Stuerzer, The Brussel Effect, European Regulatory Power and Political Capital : Evidence for Mutually Reinforcing Internal and External Dimensions of the Brussels Effect from the European Digital Policy Debates, 2023, [Online], retrieved from <http://doi.org/10.1007/s44206-022-00031-1> เมื่อ 2 สิงหาคม 2567.

³ Graham Greenleaf, “The Philippines and Thailand—ASEAN’s Incomplete Comprehensive Laws,” in Asian Data Privacy Laws : Trades and Human Rights perspectives, (Oxford University Press, 2014), p. 358, [Online], retrieved from <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199679669.003.0012> เมื่อ 2 สิงหาคม 2567.

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 32 “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อยังแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

มาตรา 6 “ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ฯลฯ

ฯลฯ”

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

มาตรา 6 “ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(มีต่อหน้าถัดไป)

ต้องระบุถึง “ฐานอันชอบด้วยกฎหมาย”⁷ ในการดำเนินการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย “ข้อมูลส่วนบุคคล”⁸ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดข้อจำกัด หลักเกณฑ์และมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิในลักษณะต่าง ๆ ได้ อาทิ สิทธิในการขอให้ลบหรือทำให้เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้⁹ สิทธิในการได้รับแจ้งถึงรายละเอียดการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลก่อนหรือขณะจัดเก็บ¹⁰ เป็นต้น

ทั้งนี้ การที่กฎหมายบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิประการใดไว้ สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากฐานแห่งสิทธิดังกล่าวย่อมตามมาด้วย อันเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลที่ว่า “ubi jus, ibi remedium” (Where there is a right, there is a remedy)¹¹ เช่นนี้ หากปรากฏว่ามีกรณีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว และการฝ่าฝืนนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 6)

“ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ฯลฯ

ฯลฯ”

⁷ ดู ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Thailand Data Protection Guidelines 3.0), น. 65-94, [ออนไลน์], เข้าถึงจาก <https://www.law.chula.ac.th/wp-content/uploads/2020/12/TDPG3.0-C5-20201208.pdf> เมื่อ 18 สิงหาคม 2567; การเก็บรวบรวม การใช้ การเผยแพร่ และการเก็บรักษาข้อมูลซึ่งถือเป็นการประมวลผลข้อมูลนั้น จะเกิดขึ้นอย่างถูกต้องได้เมื่อมีฐาน (basis) หรือเหตุผลในการประมวลผลข้อมูลนั้น ๆ โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องระบุฐานในการประมวลผลให้ได้ฐานใดฐานหนึ่งจากฐานที่กฎหมายกำหนด อาทิ ฐานความยินยอม ฐานสัญญา หรือฐานภารกิจของรัฐ เป็นต้น แล้วแจ้งฐานในการประมวลผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบเพื่อดำเนินการกับข้อมูลนั้น ๆ ต่อไปตามข้อจำกัดที่แตกต่างกันของแต่ละฐาน

⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

มาตรา 6 “ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

ฯลฯ

ฯลฯ”

⁹ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

¹⁰ มาตรา 23 และมาตรา 25 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

¹¹ Gabriela Zanfir-Fortuna, “Article 82. Right to compensation and liability,” in Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey (eds), *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) : A Commentary*, (Online edn, Oxford Academic, 2020), p. 1162, [Online], retrieved from <https://doi.org/10.1093/oso/9780198826491.003.0128> เมื่อ 20 สิงหาคม 2567.

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย (Right to compensation) ในลักษณะของค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 77 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ อีกทั้งยังสามารถใช้สิทธิร้องเรียนการฝ่าฝืนนั้น ๆ ต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัติดังกล่าว¹² ซึ่งอาจนำไปสู่การออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง (Administrative fines) กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในอัตราตามที่กฎหมายกำหนด¹³

อย่างไรก็ตาม แม้ในทางทฤษฎีและตามตัวบทกฎหมาย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองไม่ให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยปราศจากฐานทางกฎหมายหรือการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติ เมื่อเกิดเหตุข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล (Data Breach) อันเนื่องมาจากการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอ¹⁴ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งทราบข่าวเกี่ยวกับกรณีข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลและเห็นว่าตนได้รับผลกระทบจากกรณีดังกล่าว¹⁵ อาจพบว่า การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาการละเมิดสิทธินั้นมีความสลับซับซ้อน เพราะผลแห่งการละเมิดจากเหตุที่ข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลนั้น โดยสภาพแล้วไม่อาจเห็นความเสียหายที่เป็นรูปธรรมที่สามารถประเมินออกมาเป็นจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนได้เช่นเดียวกับการละเมิดทางกายภาพ อีกทั้งเป็นการยากต่อการระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบในทันที จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสอบสวนถึงระยะเวลาของการรั่วไหลของข้อมูล ขอบเขตของการรั่วไหลของข้อมูล และความรุนแรงของผลกระทบที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับเพื่อประกอบการยื่นฟ้องคดี

ดังนั้นแม้จะกล่าวได้ว่าสิทธิในการได้รับความคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการรับรองไว้อย่างชัดเจนในระบบกฎหมายไทย แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า กระบวนการเยียวยาการละเมิดสิทธิดังกล่าวยังพบความท้าทายอย่างมากในทางปฏิบัติ จึงมีประเด็นที่ควรค่าแก่การศึกษาเทียบเคียงกรณีศึกษาจากประเทศอื่น ๆ เพื่อลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างบทบัญญัติของกฎหมาย (Law in book) กับการนำกฎหมายไปปฏิบัติ (Law in action) ถึงแม้ตอนนี้จะยังไม่ปรากฏว่ามีการฟ้องคดีละเมิดจากเหตุข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐรั่วไหลต่อศาลปกครอง แต่ก็ไม่ไกลเกินที่จะคาดการณ์ว่า

¹² มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

¹³ มาตรา 82 ถึงมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

¹⁴ ตัวอย่าง : ฉบับเต็ม ! เปิดพดติการณ์ JIB ละเลยทำ ‘ข้อมูลลูกค้า’ รั่ว ก่อนโดนปรับ 7 ล้าน ผิด ‘กม. PDPA’, สำนักข่าวอิศรา [ออนไลน์], 28 สิงหาคม 2567, เข้าถึงจาก <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/131265-PDPC-JIB-PDPA-law-report.html> เมื่อ 30 สิงหาคม 2567.

¹⁵ ตัวอย่าง : ผู้สมัคร สว. ร้อง กกต. สอบข้อมูลผู้สมัครหลุด 23,000 ชื่อ หวังมีฉันทิพนาไปสร้างความเสียหาย, ผู้จัดการออนไลน์ [ออนไลน์], 12 มิถุนายน 2567, เข้าถึงจาก <https://mgronline.com/politics/detail/9670000050465> เมื่อ 30 สิงหาคม 2567.

คดีในลักษณะดังกล่าวอาจขึ้นสู่ศาลปกครองในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากในขณะนี้ปรากฏรายงานข่าวเกี่ยวกับเหตุข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐรั่วไหลแล้วในหลายกรณี¹⁶

บทความฉบับนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ปัญหาที่อาจปรากฏในการดำเนินคดีเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา 77 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จากกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล โดยจะศึกษาเทียบเคียงบทบัญญัติกฎหมายและกรณีศึกษาที่ปรากฏในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของข้อบังคับ GDPR ซึ่งกำหนดมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ¹⁷ บทความฉบับนี้จะกล่าวถึงหลักกฎหมายและแนวคำวินิจฉัยของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งจากการฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยหัวข้อศึกษาวิเคราะห์จะครอบคลุมเนื้อหาว่าด้วยสาระสำคัญของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งตามข้อบังคับ GDPR ของสหภาพยุโรป ซึ่งจะกล่าวถึงความเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายแห่งสหภาพยุโรป บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งของข้อบังคับ GDPR และแนวคำวินิจฉัยที่สำคัญเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งตามข้อบังคับ GDPR ของสหภาพยุโรป จากนั้นจะศึกษาสาระสำคัญของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เทียบเคียงกับข้อบังคับ GDPR ที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ อาทิ องค์ประกอบของความรับผิดทางแพ่งและภาระการพิสูจน์ เหตุยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง ลักษณะของความเสียหายที่เป็นความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) เป็นต้น

2. สาระสำคัญของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งตามข้อบังคับ GDPR ของสหภาพยุโรป

2.1 ความเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายแห่งสหภาพยุโรป

โดยหลักแล้ว การบังคับใช้กฎหมายระดับสหภาพยุโรปนั้นมักตั้งอยู่บนหลักการที่ปรากฏในสนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป (Treaty on the European Union) มาตรา 4 (3) ที่วางหลักให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปมีพันธกรณีที่จะต้องพยายามอย่างสุดความสามารถในการใช้บังคับกฎหมายระดับสหภาพยุโรปในประเทศของตนให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นเอกภาพ¹⁸ และศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (the Court of Justice of the European Union หรือ CJEU) จะมีอำนาจตามสนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป

¹⁶ เฟิ่งอ้วง และนักเรียนทุนรัฐบาล ภาว ! ข้อมูลส่วนตัวหลุด จากเว็บไซต์ กพ. จี้แจ้งด่วน หวังมีฉฉาชีพนำไปต่อยอด, มติชนออนไลน์ [ออนไลน์], 8 กรกฎาคม 2567, เข้าถึงจาก https://www.matichon.co.th/local/news_4668790 เมื่อ 30 สิงหาคม 2567.

¹⁷ Graham Greenleaf, *op. cit.* 3, p. 358.

¹⁸ Johana Chamberlain and Jane Reichel, “The Relationship between Damages and Administrative Fines in the EU General Data Protection Regulation,” *Mississippi Law Journal* Vol. 89 Issue 4, 2020, p. 667 (670).

มาตรา 19 ในการตีความบทบัญญัติและพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายระดับสหภาพยุโรป เพื่อตรวจสอบว่าการบังคับใช้กฎหมายระดับสหภาพยุโรปในแต่ละประเทศสมาชิกนั้น เป็นไปอย่างถูกต้องหรือไม่

อาจกล่าวได้ว่า หลักกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีลักษณะพิเศษอย่างยิ่ง เมื่อเทียบกับกฎหมายด้านอื่น ๆ ของสหภาพยุโรป เนื่องจากข้อบังคับว่าด้วยหลักการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองสหภาพยุโรป หรือ GDPR เป็นกฎหมายระดับสหภาพยุโรปที่มีผลผูกพัน ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปโดยตรง (direct effect) กล่าวคือ กฎหมายในลักษณะข้อบังคับ (Regulation) นั้น มีผลบังคับใช้ในระบบกฎหมายของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปทันทีโดยไม่ต้องมีการตรากฎหมายภายในของแต่ละประเทศมารองรับอีกครั้ง¹⁹ ส่งผลให้มาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลข้อมูลต่อความเสียหายที่เกิดกับบุคคลใดอันเป็นผลจากการประมวลผลโดยละเมิดมาตรฐานที่กำหนดในข้อบังคับย่อมมีผลใช้บังคับในทุกประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

ยิ่งไปกว่านั้น การบังคับใช้มาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ยังต้องเป็นไปตามหลักความสูงสุดของกฎหมายสหภาพยุโรป (the principle of the supremacy of the EU law) ด้วย²⁰ ดังนั้นศาลในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต้องปรับบทกฎหมายโดยยึดองค์ประกอบของความรับผิดและเงื่อนไขที่กำหนดในบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR เป็นสำคัญ แม้จะปรากฏว่า องค์ประกอบหรือเงื่อนไขดังกล่าวขัดแย้งหรือเพิ่มเติมไปจากแนวการตีความองค์ประกอบหรือเงื่อนไขความรับผิดที่ไม่ได้มีฐานมาจากสัญญา (non-contractual liability) ของกฎหมายภายในของประเทศนั้น ๆ โดยตัวอย่างที่ชัดเจนว่าหลักความสูงสุดของกฎหมายสหภาพยุโรปส่งผลต่อการบังคับใช้ข้อบังคับ GDPR อย่างไรนั้น อาจเห็นได้จากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ขอให้ชดเชยความเสียหายตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ต้องรับภาระการพิสูจน์ อันเป็นการล้มเลิกแนวปฏิบัติของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปบางส่วนที่มักใช้หลัก “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” ในการพิจารณาคดีในช่วงก่อนข้อบังคับ GDPR จะมีผลใช้บังคับ²¹ และจากคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (CJEU) ที่วินิจฉัยว่า แม้หลักการให้ค่าสินไหมทดแทนต่อเมื่อความเสียหายนั้นมีสาระสำคัญเพียงพอถึงระดับที่กฎหมายรองรับ (‘de minimis’, ‘threshold of seriousness’) จะปรากฏในระบบกฎหมายภายในของสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมันก็ตาม²² แต่ศาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปไม่สามารถนำหลักดังกล่าวมาใช้เป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมขึ้นมาจากบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ในการพิจารณาองค์ประกอบความรับผิดทางแพ่งในส่วนของความเสียหายที่ควรจะได้รับชดเชยแต่อย่างใด²³

¹⁹ Gabriela Zanfir-Fortuna, *op. cit.* 11, p. 1163.

²⁰ Gabriela Zanfir-Fortuna, *op. cit.* 11, p. 1169.

²¹ Gabriela Zanfir-Fortuna, *op. cit.* 11, p. 1175.

²² Jonas Knetsch, “The Compensation of Non-Pecuniary Loss in GDPR Infringement Cases,” *Journal of the European Tort Law* Vol. 13 Issue 2, 2022, p. 132 (143).

²³ Case C-300/21, *UI v Osterreichische Post AG* [2023] (ECLI:EU:C:2023:370), para 60.

2.2 บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งของข้อบังคับ GDPR

บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งของข้อบังคับ GDPR ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 82 ได้กำหนดองค์ประกอบและเงื่อนไขของการใช้ “สิทธิในการได้รับการชดเชยและความรับผิด” (Right to compensation and liability) ของบุคคลใดก็ตามเพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากการละเมิดมาตรฐานที่ข้อบังคับ GDPR รับรองไว้ โดยมาตราดังกล่าวมีสองอนุมาตราที่สำคัญต่อการวิเคราะห์ต่อไป คือ มาตรา 82 (1) และ (3) รายละเอียดปรากฏตามตารางเปรียบเทียบต้นฉบับภาษาอังกฤษและคำแปลภาษาไทย²⁴ ดังนี้

Article 82 Right to compensation and liability	มาตรา 82 สิทธิในการได้รับการชดเชยและความรับผิด
(1) Any person who has suffered material or non-material damage as a result of an infringement of this Regulation shall have the right to receive compensation from the controller or processor for the damage suffered.	(1) บุคคลใดก็ตามที่ได้รับ ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน หรือ ความเสียหายที่ไม่มีตัวเงิน อันเป็นผลจากการละเมิดข้อกำหนดนี้มีสิทธิได้รับการชดเชยจากผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลข้อมูลในความเสียหายที่ได้รับ
(3) A controller or processor shall be exempt from liability under paragraph 2 if it proves that it is not in any way responsible for the event giving rise to the damage.	(3) ผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะพ้นจากความรับผิดในอนุมาตรา 2 หากพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ กับเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความเสียหาย

โดยสรุป บทบัญญัติมาตรา 82 (1) ของข้อบังคับ GDPR ได้กำหนดองค์ประกอบของการวินิจฉัยความรับผิดทางแพ่งไว้สามประการ ได้แก่ *ประการที่หนึ่ง* เกิดการประมวลผลข้อมูลในลักษณะที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR²⁵ *ประการที่สอง* เกิดความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) หรือมีใช้ตัวเงิน (non-material damage) ต่อบุคคลผู้ใช้สิทธิเรียกร้องให้มีการชดเชยทางแพ่ง (อาจเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ได้)²⁶ และ *ประการที่สาม* ต้องปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างการประมวลผลซึ่งฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR กับความเสียหายที่เกิดขึ้น²⁷ ซึ่งองค์ประกอบแต่ละประการมีรายละเอียด ดังนี้

²⁴ คำแปลภาษาไทย โปรดดู นคร เสรีรักษ์ และคณะ, General Data Protection Regulation ฉบับภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 : 2562, กรุงเทพฯ : พี.เพรส, น. 228-229.

²⁵ Gabriela Zanfir-Fortuna, *op. cit.* 11, p. 1175.

²⁶ *Ibid*

²⁷ *Ibid*

2.2.1 การประมวลผลข้อมูลในลักษณะที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR

องค์ประกอบประการที่หนึ่งของการวินิจฉัยความรับผิดทางแพ่งตามบทบัญญัติ มาตรา 82 (1) ของข้อบังคับ GDPR นั้น มีลักษณะเป็นบทบัญญัติความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) กล่าวคือ หากปรากฏว่ามีการประมวลผลข้อมูลโดยฝ่าฝืนต่อข้อบังคับ GDPR แล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลรวมถึง ผู้ประมวลผลข้อมูลไม่อาจอ้างว่าการประมวลผลข้อมูลที่ตนได้ดำเนินการไปนั้นไม่ได้มีเจตนาจะฝ่าฝืน ข้อบังคับ GDPR หรือไม่ได้ประมาทจนเกิดการฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR เพื่อปฏิเสธความรับผิดแต่อย่างใด²⁸ โดยการวินิจฉัยว่ากรณีพิพาทใดมีการประมวลผลข้อมูลโดยฝ่าฝืนต่อข้อบังคับ GDPR หรือไม่นั้น มักจะอิงตามคำวินิจฉัยของหน่วยงานกำกับดูแล (Supervisory Authority) ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแต่ละประเทศที่จะพิจารณาว่ากรณีที่ได้รับการร้องเรียนนั้นมีการฝ่าฝืน มาตรฐานที่กำหนดในข้อบังคับ GDPR หรือไม่ จึงกล่าวได้ว่าหากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลใดก็ตาม ต้องการชนะคดีในการใช้สิทธิฟ้องเรียกร้องให้ชดเชยความเสียหายตามมาตรา 82 (1) ของข้อบังคับดังกล่าว การนำคดีมาฟ้องต่อศาลต้องเป็นการดำเนินการขั้นที่สองหลังจากการใช้สิทธิในการยื่นคำร้องต่อหน่วยงาน กำกับดูแลแล้ว²⁹

การฝ่าฝืนบทบัญญัติหรือมาตรฐานที่กำหนดในข้อบังคับ GDPR นั้น อาจเกิดได้ ในหลายลักษณะ อาทิ การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามสิทธิในการขอให้ลบข้อมูลเมื่อมีการถอนความยินยอม³⁰ การฝ่าฝืนไม่จัดทำบันทึกกิจกรรมการประมวลผล³¹ เป็นต้น สำหรับการฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR ในลักษณะที่เกิดเหตุ ข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลระหว่างการจัดเก็บโดยผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล อันเป็นกรณีหลัก ที่บทความฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์นั้น การรั่วไหลของข้อมูลดังกล่าวย่อมนับได้ว่า เกิดการละเมิดสิทธิของเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อบังคับ GDPR มาตรา 5 (1) (f) ที่กำหนดหลักการคุ้มครองไว้ว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องถูกประมวลผลด้วยวิธีที่รับประกันความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามสมควร อันรวมถึง การคุ้มครองจากการประมวลผลที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายและจากการสูญหาย ถูกทำลาย หรือความเสียหายโดยอุบัติเหตุโดยใช้มาตรฐานทางเทคนิคหรือการจัดการตามสมควร”³²

ทั้งนี้ มีข้อพิจารณาว่า ในกรณีที่ข้อมูลรั่วไหลจากภัยคุกคามทางระบบคอมพิวเตอร์ หรือการโจมตีทางไซเบอร์ (cyber attack) อันเป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลที่สาม ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลสามารถยกมาตรา 82 (3) ของข้อบังคับ GDPR ขึ้นกล่าวอ้างว่า

²⁸ *Ibid*, p. 1176.

²⁹ Matúš Mesarčík, “The Great Escape? Liability of Public Authorities in the Data Protection Area,” *The Lawyer Quarterly* Vol. 11 No. 1, 2021, p. 158 (175).

³⁰ Article 17 (1) (b) of GDPR.

³¹ Article 30 of GDPR.

³² นคร เสรีรักษ์ และคณะ, *General Data Protection Regulation ฉบับภาษาไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 1 : 2562, กรุงเทพฯ : พี.เพรส, น. 109.

ตนไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ กับเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความเสียหายเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบได้หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 82 (3) ประกอบกับมาตรา 5 (1) (f) ของข้อบังคับ GDPR แล้ว ย่อมสรุปได้ว่า การตีความบทบัญญัติยกเว้นความรับผิดดังกล่าวย่อมต้องตีความไปในแนวทางที่ว่า แม้ในกรณีที่เกิดเหตุข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลจากการโจมตีทางไซเบอร์ (cyber attack) ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลยังมีหน้าที่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่า ตนไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเนื่องจากได้ดำเนินการประมวลผลด้วยวิธีที่รับประกันความปลอดภัยของข้อมูลอันเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ GDPR มาตรา 32 แล้ว³³ หรือเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุสุดวิสัย (force majeure or Act of God) ซึ่งไม่อาจโทษผู้ใดได้ทั้งนั้น³⁴

2.2.2 กรณีปรากฏความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน

องค์ประกอบประการที่สองของการวินิจฉัยความรับผิดทางแพ่งตามบทบัญญัติมาตรา 82 (1) ของข้อบังคับ GDPR คือ การเกิดความเสียหายซึ่งมีการระบุอย่างชัดเจนว่าความเสียหายที่มาตราดังกล่าวรับรองนั้นครอบคลุม 1) ความเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงิน (material damage) ยกตัวอย่างเช่น ความเสียหายของผู้สมรงานที่ถูกปฏิเสธการจ้างหรือถูกยกเลิกสัญญาจ้าง เนื่องจากนายจ้างได้รวบรวมและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพของผู้สมัครโดยมิชอบด้วยกฎหมาย³⁵ ความเสียหายจากการที่ต้องจ่ายเบี้ยประกันแพงขึ้น เนื่องจากบริษัทประกันเข้าถึงข้อมูลของผู้เอาประกันที่รั่วไหล และตรวจพบความเสี่ยงที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับชุดข้อมูลที่ผู้เอาประกันให้ความยินยอมในการประมวลผล³⁶ และ 2) ความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-material damage) เช่น ความเสียหายทางจิตใจ (moral damage) ซึ่งมักจะมีรากฐานมาจากแนวคิดว่าด้วยสิทธิความเป็นส่วนตัว (the right to privacy)³⁷ ยกตัวอย่างเช่น ความทุกข์ใจ (distress)³⁸ หรือความหวาดผวาวิตกกังวล (anxiety) ซึ่งเกิดจากการต้องแบกรับความเสี่ยงจากการถูกแอบอ้างหรือปลอมแปลงตัวตนด้วยข้อมูลส่วนบุคคลที่รั่วไหลไป (identity theft)³⁹

³³ António Barreto Menezes Cordeiro, “Data Protection Litigation System Under the GDPR,” in Dário Moura Vicente, Sofia de Vasconcelos Casimiro, Chen Chen (eds), *The Legal Challenges of the Fourth Industrial Revolution-the European Union’s Digital Strategy*, (Law, Governance and Technology Series, Springer Online, 2023), p. 243, [Online], retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-031-40516-7_13 เมื่อ 26 สิงหาคม 2567.

³⁴ *Ibid*

³⁵ *V v European Parliament, CST, Case F-46/09, judgment of 5 July 2011 (ECLI:EU:F:2011:101)*.

³⁶ António Barreto Menezes Cordeiro, *op. cit.* 33, p. 242.

³⁷ *Ibid*

³⁸ Philip Coppel KC. and others, *Information Rights : A Practitioner's Guide to Data Protection, Freedom of Information and Other Information Rights*, 2023, Oxford : Hart Publishing, p. 1211, [Online], retrieved from <http://dx.doi.org/10.5040/9781509967339> เมื่อ 17 สิงหาคม 2567.

³⁹ Stephan Mulders, “The relationship between the principle of effectiveness under Art. 47 CFR and the concept of damages under Art. 82 GDPR,” *International Data Privacy Law* Vol. 13 No. 3, 2023,

Recital 85 GDPR ซึ่งเป็นเอกสารที่สามารถใช้อ้างอิงเพื่อกำกับแนวทางการตีความข้อบังคับ GDPR ว่าด้วยการแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงเหตุข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล⁴⁰ ได้ระบุตัวอย่างของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นไว้ ทั้งในลักษณะของความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) และความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) อาทิ การสูญเสียการควบคุมหรือถูกจำกัดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล (loss of control over their personal data or limitation of their rights) การถูกเลือกปฏิบัติ (discrimination) การถูกแอบอ้างหรือปลอมแปลงตัวตนเพื่อการฉ้อโกง (identity theft or fraud) การสูญเสียทางการเงิน (financial loss) ความเสียหายต่อชื่อเสียง (damage to reputation) หรือข้อเสียเปรียบทางเศรษฐกิจหรือทางสังคมที่สำคัญอื่น ๆ (any other significant economic or social disadvantage) เป็นต้น⁴¹

ทั้งนี้ องค์กรอิสระของสหภาพยุโรปที่เรียกว่า “the European Union Agency for Fundamental Rights” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาวิจัยข้อมูลเพื่อพัฒนาการคุ้มครองสิทธิตามกฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป (EU Charter of Fundamental Rights)⁴² ได้จัดทำโครงการวิจัยสังคมวิทยาทางกฎหมาย (sociological research project) ขึ้นในปี ค.ศ. 2013 เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงกลไกการเยียวยาด้านการคุ้มครองข้อมูลในรัฐสมาชิกสหภาพยุโรป (Access to data protection remedies in EU Member States)⁴³ โดยรายงานการวิจัยดังกล่าวได้ระบุไว้ว่า ในการใช้สิทธิเรียกร้องให้มีการชดเชยทางแพ่ง

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 39)

p. 169 (174). โดยลักษณะความเสียหายที่เรียกค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินได้ต้องเป็นกรณีที่ไม่ได้เป็นเพียงความหวาดผวาทันที โดยทั่วไปซึ่งมักจะเกิดเมื่อทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนรั่วไหล แต่ต้องปรากฏข้อเท็จจริงประกอบว่า ข้อมูลที่รั่วไหลเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวจึงเกิดความเสียหายร้ายแรง เช่น การรั่วไหลของข้อมูลเลขผู้รับสวัสดิการประกันสังคม (social security number) ดู District Court Midden Nederland, 04 May 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:1865, para 37 และ District Court Noord-Nederland, 12 January 2021, ECLI:NL:RBNNE:2021:106, para 4.28.

⁴⁰ Glossary, Recital (EU), [Online], retrieved from [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-009-6368?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-009-6368?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

⁴¹ Intersoft consulting, Recital 85 to GDPR, [Online], retrieved from <https://gdpr-info.eu/recitals/no-85/> เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

⁴² European Union, Decentralized Organization : European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), [Online], retrieved from https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-agency-fundamental-rights-fra_en เมื่อ 20 สิงหาคม 2568.

⁴³ ทั้งนี้ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปในช่วงที่ทำการศึกษาวินิจฉัยดังกล่าวนี้เป็นไปตามกลไกทางกฎหมายของสหภาพยุโรปที่ใช้บังคับก่อนที่จะมีการตราข้อบังคับ GDPR คือ The Data Protection Directive (Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data) ซึ่งได้วางแนวทางการบัญญัติกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (มีต่อหน้าถัดไป)

จากการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลใน 16 ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ผู้เสียหายมักยื่นฟ้องคดีโดยใช้คำบรรยายความเสียหายที่ตนได้รับในเชิงความเสียหายทางด้านจิตใจหรือทางสังคม ('in psychological or social terms') เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะบรรยายความเสียหายในลักษณะที่เป็นตัวเงิน⁴⁴ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า แนวทางการตีความเกี่ยวกับขอบเขตของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-material damage) ถือเป็นประเด็นสำคัญอันจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองสิทธิตามข้อบังคับ GDPR อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ เมื่อการใช้สิทธิฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องขอให้มีการชดเชยทางแพ่งตามมาตรา 82 (1) ของข้อบังคับ GDPR ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจตามระบบกฎหมายภายใน (competent national court) ของประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรป⁴⁵ การตีความในส่วนขององค์ประกอบว่าด้วยความเสียหายนั้น ย่อมมีการตีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในการกำหนดว่า ความเสียหายในลักษณะใดบ้างที่สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ในฐานะความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-material damage)⁴⁶

ในทางทฤษฎี ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจะต้องบังคับใช้มาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR โดยมุ่งให้การชดเชยสามารถเยียวยาความเสียหายได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ (full and effective compensation)⁴⁷ Recital 146 GDPR ซึ่งเป็นเอกสารระบุเจตนารมณ์ของร่างข้อบังคับ GDPR ที่สามารถใช้อ้างอิงเพื่อกำกับแนวทางการตีความเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน (indemnity) ตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ได้ระบุให้ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (CJEU) ใช้การตีความอย่างกว้างในเรื่องความเสียหาย

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 43)

อย่างไรก็ตาม มาตรา 23 ของข้อบังคับของสภาและคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปที่ 95/46/EC กำหนดไว้เพียงว่า ประเทศสมาชิกต้องตรากฎหมายภายในรองรับให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ควบคุมข้อมูลได้ แต่ไม่ได้บัญญัติชัดเจนว่า กฎหมายภายในที่รัฐสมาชิกตราขึ้นจะต้องรองรับทั้งการเยียวยาความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (pecuniary loss) และความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-pecuniary loss) จึงปรากฏปัญหาว่า ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปมีแนวทางการตีความในประเด็นเรื่องความเสียหายที่สามารถเรียกร้องให้เยียวยาได้แตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น กรณีของสหราชอาณาจักร ศาลอุทธรณ์ของสหราชอาณาจักรเคยวินิจฉัยไว้ในคดี Johnson v MDU [2007] EWCA Civ 262 ว่า ความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายภายในที่สหราชอาณาจักรตราขึ้นตามข้อบังคับของสภาและคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปที่ 95/46/EC คือ the Data Protection Act บุคคลที่ได้รับ "ความทุกข์ร้อนทางจิตใจ" (distress) จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินได้ก็ต่อเมื่อมีความเสียหายอันเป็นตัวเงินเกิดขึ้นด้วยเท่านั้น

⁴⁴ European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Access to data protection remedies in EU Member States, 2014, [Online], retrieved from https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-access-data-protection-remedies_en_0.pdf เมื่อ 20 สิงหาคม 2568.

⁴⁵ Article 82 (6) of GDPR.

⁴⁶ Jonas Knetsch, *op. cit.* 22, p. 144.

⁴⁷ António Barreto Menezes Cordeiro, *op. cit.* 33, p. 242.

โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของข้อบังคับ GDPR⁴⁸ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า ระดับการชดเช้ค่าสินไหมทดแทนจะขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของหลักการชดเช้ค่าสินไหมทดแทนของระบบกฎหมายของแต่ละประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งมักจะต่างกันไป⁴⁹ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า สาเหตุที่ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปเลือกที่จะไม่วางแนวปฏิบัติของสหภาพยุโรป (European guideline) ว่าด้วยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดเชยความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-material damage) สำหรับคดีละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล อาจเป็นเพราะศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปคำนึงถึงปัจจัยด้านความแตกต่างทางสถานะเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแต่ละประเทศ กล่าวคือ ความแตกต่างของระดับการชดเช้ค่าสินไหมทดแทนย่อมสะท้อนมาจากความแตกต่างของค่าครองชีพ (cost of living) และอำนาจซื้อ (purchasing power) ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแต่ละประเทศ⁵⁰ ส่งผลให้โดยสภาพแล้วไม่อาจกำหนดแนวปฏิบัติในการชดเช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวในอัตราตายตัวได้

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประมวลผลซึ่งฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR และความเสียหายที่เกิดขึ้น (causation)

ตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่ต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประมวลผลซึ่งฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR อันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีกับความเสียหายที่ตนกล่าวอ้าง⁵¹ อย่างไรก็ดี เช่นเดียวกับกับองค์ประกอบที่สองว่าด้วยเรื่องความเสียหาย การพิจารณาว่าความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างมานั้น เป็นผลมาจากการประมวลผลซึ่งฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR หรือไม่ อาจมีความเคร่งครัดต่างกันออกไปตามแต่ละระบบกฎหมายของแต่ละประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป⁵²

ทั้งนี้ มีข้อพิจารณาว่า เมื่อ Recital 146 GDPR ได้ระบุให้การตีความในเรื่องความเสียหายเป็นไปอย่างกว้างในลักษณะที่สามารถสะท้อนเจตนารมณ์ของข้อบังคับ GDPR ได้อย่างสมบูรณ์ การตีความในลักษณะดังกล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบเรื่องความเสียหายอาจส่งผลเป็นการลดความเคร่งครัดของหลักกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเหตุละเมิดและความเสียหาย (causation) ลงไปด้วย เพราะเงื่อนไขของความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) นั้น มีความเกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิดกับหลักกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเหตุละเมิดและความเสียหาย (causation)⁵³

⁴⁸ Intersoft consulting, Recital 146 to GDPR, [Online], retrieved from <https://gdpr-info.eu/recitals/no-146/> เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

⁴⁹ Johana Chamberlain and Jane Reichel, *op. cit.* 18, p. 679.

⁵⁰ Jonas Knetsch, *op. cit.* 22, p. 150.

⁵¹ Jonas Knetsch, *op. cit.* 22, p. 145.

⁵² Gabriela Zafir-Fortuna, *op. cit.* 11, p. 1176.

⁵³ Jonas Knetsch, *op. cit.* 22, p. 146.

2.3 แนวคำวินิจฉัยที่สำคัญเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งตามข้อบังคับ GDPR ของสหภาพยุโรป

ตามที่ได้เกริ่นไว้ข้างต้นว่า ข้อบังคับ GDPR เป็นกฎหมายระดับสหภาพยุโรปที่มีผลผูกพันประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปโดยตรง (direct effect) ส่งผลให้ศาลภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต้องพยายามปรับการใช้ระบบกฎหมายว่าด้วยการเยียวยาทางแพ่งที่มีอยู่เดิมก่อนที่ข้อบังคับ GDPR จะมีผลใช้บังคับให้รองรับการใช้สิทธิตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR⁵⁴ เช่น เรื่องความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) ถ้าหากศาลภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปพบปัญหาความไม่ชัดเจนของตัวบทในข้อบังคับ GDPR และต้องการให้มีคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบความรับผิดประการใด เพื่อให้เกิดความกระจ่างในการพิจารณาตีความการฟ้องขอให้รับผิดทางแพ่งตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ศาลภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปสามารถส่งประเด็นไปยังศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปเพื่อขอให้มีการวินิจฉัยเบื้องต้นได้ตามสนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป (Treaty on the European Union) มาตรา 19⁵⁵

เพื่อให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและแนวคำวินิจฉัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตีความมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR เนื้อหาในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงคำวินิจฉัยสำคัญโดยสังเขป คือ คดี UI v Österreichische Post AG. ของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป เนื่องจากคำวินิจฉัยดังกล่าวได้สร้างความกระจ่างให้กับกรณีการใช้สิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ซึ่งเดิมมีปัญหาคำความไม่ชัดเจนในหลายมิติ ได้แก่ ปัญหาว่าความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ต้องมีลักษณะอย่างไรจึงจะถือว่าเกิดความเสียหายแล้ว ปัญหาว่าภาระการพิสูจน์ตกอยู่ที่ฝ่ายใดระหว่างผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดี และปัญหาเรื่องปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาในการกำหนดอัตราค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage)

คดี UI v Österreichische Post AG.⁵⁶

(1) ข้อเท็จจริงในคดี

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า Österreichische Post AG. (“Austrian Postal service”) ซึ่งเป็นบริษัทไปรษณีย์ในสาธารณรัฐออสเตรีย ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของชาวออสเตรียทั้งประเทศตั้งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 เป็นต้นมา และได้ประมวลผลข้อมูลดังกล่าวด้วยอัลกอริทึม (algorithm) ที่คำนวณปัจจัยด้านประชากรและสังคม (social-demographic features) บางประการ เพื่อประเมินว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละรายมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองใด

⁵⁴ Shu Li, “Compensation for non-material damage under Article 82 GDPR : A review of Case C-300/21,” *Maastricht Journal of European and Comparative Law* Vol. 30 Issue 3, 2023, p. 335 (336).

⁵⁵ *Ibid*

⁵⁶ Case C-300/21, UI v Österreichische Post AG [2023] (ECLI:EU:C:2023:370).

ความเชื่อมโยงดังกล่าวถูกนำไปจัดทำเป็น “ที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมาย” (“target group addresses”) เพื่อที่บริษัทจะให้บุคคลที่สามนำไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอโฆษณาในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายต่อไป ต่อมา สื่อมวลชนได้นำเสนอรายงานข่าวเพื่อเปิดโปงว่าบริษัทดังกล่าว ได้ทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนชาวออสเตรียประมาณสองล้านห้าแสนคนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁵⁷ บริษัทดังกล่าวถูกประชาชนประณามอย่างรุนแรงจนจำต้องลบข้อมูลที่ประมวลผลไว้ และถอนการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวจากการใช้เสนอโฆษณาทางการตลาด

ผู้ฟ้องคดี (UI.) เห็นว่า ตนไม่ได้ให้ความยินยอมหรือได้รับแจ้งถึงการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว แม้จะไม่ปรากฏว่ามีการขายข้อมูลของผู้ฟ้องคดีให้กับบุคคลที่สามก็ตาม แต่ผู้ฟ้องคดีก็ไม่พอใจ (upset) เป็นอย่างมากที่เพิ่งมาทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนถูกนำไปประมวลผลโดยไม่ได้รับอนุญาต และรู้สึกว่าการที่ผู้ฟ้องคดีถูกอัลกอริทึมจัดไว้ในกลุ่มผู้มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายขวาจัดของประเทศนั้น เป็นการดูหมิ่นทำให้ผู้ฟ้องคดีเสื่อมเสียชื่อเสียงและได้รับความอับอาย ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นฟ้องบริษัท Österreichische Post AG.⁵⁸ โดยมีคำขอคุ้มครองชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี (interim relief) ให้ผู้ถูกฟ้องคดีหยุดการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่พิพาท และเรียกค่าสินไหมทดแทนจำนวน 1,000 ยูโร สำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ซึ่งทั้งศาลชั้นต้น⁵⁹ และศาลอุทธรณ์⁶⁰ ได้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวตามคำขอ แต่ศาลพิพากษายกฟ้องในส่วนที่ผู้ฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) เพราะกรณีปรากฏว่าข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ฟ้องคดีไม่ได้ถูกขายให้กับบุคคลที่สาม เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวตามคำขอของผู้ฟ้องคดีไว้ก่อนแล้ว⁶¹ จึงไม่ถือว่าผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) โดยศาลเห็นว่าความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ที่ระบบกฎหมายของประเทศออสเตรียรับรองให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้นั้น ต้องปรากฏว่าเป็นความเสียหายที่มีสาระสำคัญเพียงพอ (“de minimis”, ‘threshold of seriousness’)⁶² การบรรยายคำฟ้องว่า

⁵⁷ Francesca Episcopo, “UI v. Österreichische Post AG – A First Brick in the Wall for a European Interpretation of Art. 82 GDPR,” *Journal of European Consumer and Market Law* Vol. 13 Issue 2, 2024, p. 87 (88).

⁵⁸ Shu Li, *op. cit.* 54, p. 3.

⁵⁹ *Ibid* “Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Regional Court for Civil Matters in Vienna)”

⁶⁰ *Ibid* “Oberlandesgericht Wien (Higher Regional Court)”

⁶¹ European Data Protection Supervisor, Two decades of personal data protection. What next? — EDPS 20th Anniversary, p. 268, [Online], retrieved from https://www.edps.europa.eu/system/files/2024-06/edps_20thanniversary-book_en.pdf เมื่อ 23 สิงหาคม 2567.

⁶² Francesca Episcopo, *op. cit.* 57, pp. 89, 92. “The Austrian transposition of Art. 82 of the GPDR is to be found in Art. 29 DSG, whose final sentence reads : ‘In detail, the general provisions of civil law apply to this claim for damages’. This article is considered as leading to the general requirements set out (มีต่อหน้าถัดไป)

ตนได้รับความเสียหายโดยอ้างเพียงความรู้สึกด้านลบ จึงไม่ถือเป็นความเสียหายที่มีสาระสำคัญเพียงพอที่จะสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

ต่อมา ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำพิพากษาขึ้นสู่ศาลสูงสุด⁶³ ซึ่งศาลเห็นว่า คดีนี้มีความจำเป็นที่ต้องส่งประเด็นไปให้ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปมีคำวินิจฉัยเบื้องต้นเกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR (preliminary ruling)⁶⁴

(2) คำวินิจฉัยศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (CJEU)

ศาลสูงสุดของสาธารณรัฐออสเตรียได้ส่งประเด็นคำถามสามประเด็นไปยังศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป ดังนี้

(2.1) ประเด็นที่หนึ่ง : ในการพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนตามบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR นั้น นอกจากองค์ประกอบของเรื่องต้องเกิดการฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR แล้ว จำต้องพิจารณาด้วยหรือไม่ว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือเพียงแค่ปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR ก็เพียงพอแล้วที่จะให้ค่าสินไหมทดแทน⁶⁵

ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้ใช้วิธีการตีความตามตัวอักษร (a literal interpretation) ในการพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ประกอบกับ Recital 146 GDPR เพื่อสรุปว่า การฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR นั้น เป็นเพียงองค์ประกอบประการหนึ่งของความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR กล่าวคือ การฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR นั้น โดยผลของข้อบังคับแล้วไม่นำไปสู่สิทธิในการได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนโดยทันที แต่ต้องมียุติประกอบว่าด้วยความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับจากเหตุที่เกิดการฝ่าฝืนบทบัญญัติของข้อบังคับ GDPR ประกอบด้วย จึงจะสามารถขอค่าสินไหมทดแทนได้⁶⁶

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 62)

in §§ 16, 1323-1325 and, most importantly, 1328 ABGB, entitling a party subjected to an unlawful invasion of their privacy to claim material damages, lost profits, and, if the violation is likely to recur, injunctive relief. Crucially, § 1328a ABGB also expressly allows for the granting of immaterial damages, but only when the infringement constitutes a significant invasion of a person's privacy and, following the German doctrine on *immaterielle Schäden*, when it reaches a significant threshold of severity and materiality.”

⁶³ Shu Li, *op. cit.* 54, p. 3. “Oberster Gerichtshof (Supreme Court of Austria)”

⁶⁴ *Ibid* “Request for a preliminary ruling from the Oberster Gerichtshof (Austria) lodged on 12 May 2021 – UI v. Österreichische Post AG.”

⁶⁵ Francesca Episcopo, *op. cit.* 57, p. 89.

⁶⁶ Shu Li, *op. cit.* 54, p. 4.

(2.2) ประเด็นที่สอง : การพิจารณาเกี่ยวกับการให้ค่าสินไหมทดแทนโดยคำนึงว่า กรณีที่สามารถให้ค่าสินไหมทดแทนได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่ผลของการฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR ได้ก่อความเสียหาย ที่มีสาระสำคัญซึ่งเกินไปกว่าแค่การทำให้รู้สึกทุกขหรือ (the existence of a consequence of infringement of at least some weight that goes beyond the upset caused by the infringement) นั้น สอดคล้อง กับบริบทของมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR แล้วหรือไม่⁶⁷

ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้วางหลักการตีความเกี่ยวกับ “ความเสียหาย” และ “ความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน” ที่ปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ไว้ว่า การตีความ ต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงความเป็นเอกภาพในการนำไปบังคับใช้โดยไม่ต้องอ้างอิงไปถึงแนวปฏิบัติของกฎหมาย ภายในของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เมื่อมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ไม่ได้กำหนดให้มีระดับความร้ายแรง ของความเสียหายที่จะเรียกให้รับผิดชอบแต่อย่างใด เช่นนี้ จึงไม่อาจนำหลักการว่าด้วยความเสียหาย ต้องมีสาระสำคัญเพียงพอ (*‘de minimis’*, ‘threshold of seriousness’) มาใช้ประกอบการพิจารณา กำหนดค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR⁶⁸ และการตั้งเงื่อนไขเพิ่มขึ้นมาจากบทบัญญัติ ของข้อบังคับ GDPR ว่า ระดับความเสียหายต้องมีสาระสำคัญเพียงพอ (*‘de minimis’*, ‘threshold of seriousness’) จึงจะได้รับค่าสินไหมทดแทนย่อมขัดต่อ Recital 146 ของข้อบังคับ GDPR ที่ระบุให้ใช้การตีความโดยกว้าง เกี่ยวกับความเสียหายเพื่อให้สะท้อนเจตนารมณ์ของข้อบังคับ GDPR ดังนั้นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน จึงควรได้รับค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะจะเป็นความเสียหายที่เล็กน้อยเพียงใดก็ตาม⁶⁹ อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปยังเน้นย้ำว่า ผู้ฟ้องคดีซึ่งกล่าวอ้างว่าได้รับผลกระทบจากการฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR นั้น ย่อมต้องรับภาระการพิสูจน์ว่า ผลกระทบดังกล่าวนับเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR แล้ว⁷⁰

(2.3) ประเด็นที่สาม : นอกจากหลัก *equivalence and effectiveness*⁷¹ อันเป็นหลักการตามกฎหมายของสหภาพยุโรปที่กำกับการบังคับใช้กฎหมายของสหภาพยุโรปแล้ว ศาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต้องนำเงื่อนไขหรือปัจจัยอื่น ๆ มาพิจารณาอีกหรือไม่สำหรับการกำหนด อัตราค่าสินไหมทดแทน⁷²

⁶⁷ Francesca Episcopo, *op. cit.* 57, p. 89.

⁶⁸ *Ibid*, p. 4.

⁶⁹ Shu Li, *op. cit.* 54, p. 5.

⁷⁰ European Data Protection Supervisor, *op. cit.* 59, p. 270.

⁷¹ Shu Li, *op. cit.* 54, p. 10. “Recital (146) further states that ‘data subjects should receive full and effective compensation for the damage they suffered’. Fullness, also known as equivalence, means that data subjects should not be worsen compared with their condition prior to suffering the damage. Effectiveness indicates that there should be no obstacles in the procedure preventing data subjects from claiming their damage.”

⁷² Francesca Episcopo, *op. cit.* 57, p. 89.

ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้วินิจฉัยวางหลักว่า เมื่อข้อบังคับ GDPR ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินความเสียหายเพื่อให้ค่าสินไหมทดแทนแต่อย่างใด ดังนั้นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจึงมีอำนาจในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดเกี่ยวกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน โดยต้องเป็นไปตามหลัก *equivalence and effectiveness*⁷³ ซึ่งสามารถอธิบายหลักดังกล่าวในบริบทของข้อบังคับ GDPR ได้ว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายนั้นต้องได้รับการเยียวยาให้สถานภาพกลับคืนดั้งเดิมหรือไม่แย่งไปกว่าก่อนที่จะได้รับความเสียหาย (*equivalence*) และต้องไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้สิทธิของผู้ฟ้องคดีในลักษณะที่สร้างอุปสรรคที่ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่อาจใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ (*effectiveness*)

โดยสรุป คำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปซึ่งได้อธิบายไว้พอสังเขปข้างต้นได้สร้างความกระจ่างในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ดังนี้ 1) สิทธิดังกล่าวต้องได้รับการเยียวยาเต็มตามความเสียหาย⁷⁴ 2) ไม่อาจตั้งเงื่อนไขว่าด้วยความเสียหายต้องมีสาระสำคัญเพียงพอ (*'de minimis'*, 'threshold of seriousness') ในการพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR แต่ผู้ฟ้องคดีซึ่งกล่าวอ้างว่าได้รับผลกระทบจากการฝ่าฝืนข้อบังคับ GDPR ต้องรับภาระการพิสูจน์ว่าผลกระทบดังกล่าวนับเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามความในมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR แล้ว⁷⁵ 3) ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีภาระการพิสูจน์ว่าตนไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ กับเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความเสียหาย⁷⁶ และ 4) การพิจารณาประเมินค่าสินไหมทดแทนจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในรายละเอียดภายในของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยต้องเป็นไปตามหลัก *equivalence and effectiveness*

หลังจากที่มีคำวินิจฉัยข้างต้น ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้มีคำวินิจฉัยเบื้องต้นเกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR (*preliminary ruling*) ในประเด็นที่ส่งมาจากศาลปกครองสูงสุดของสาธารณรัฐบัลแกเรีย โดยได้วินิจฉัยวางแนวทางการตีความมาตราดังกล่าวเพิ่มเติมว่า ความหวาดกลัวว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่รั่วไหลอาจถูกนำไปใช้โดยมิชอบในอนาคต นับเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (*non-material damage*)⁷⁷ ตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ได้ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้พัฒนากลไกความรับผิดชอบที่มุ่งเยียวยาสิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อบังคับ GDPR ไปในทางที่รับรองการเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (*non-material damage*) อย่างกว้างขวางกว่าที่เคยปรากฏในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนความรับผิด

⁷³ Case C-300/21, *UI v. Österreichische Post AG* [2023] (ECLI:EU:C:2023:370), para 54.

⁷⁴ *Ibid*

⁷⁵ *Ibid*, para 42 and 50.

⁷⁶ Article 82 (3) of GDPR.

⁷⁷ Case C-340/21, *Natsionalna agentsia za prihodite* [2023] (ECLI:EU:C:2023:986).

ทางละเมิดตามระบบกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR เป็นไปตามเจตนารมณ์ของข้อบังคับ GDPR

3. สาระสำคัญของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เทียบเคียงกับข้อบังคับ GDPR ที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความเบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์ กลไก และมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไปหรือมีสถานะเป็นกฎหมายกลาง กล่าวคือ หากมีกฎหมายเฉพาะในเรื่องใดกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะแล้ว ย่อมต้องบังคับตามกฎหมายเฉพาะนั้น ทั้งนี้ แม้มีกฎหมายเฉพาะแต่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะยังบังคับใช้ในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) บทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นการเพิ่มเติม ไม่ว่าจะซ้ำกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้นหรือไม่ก็ตาม⁷⁸ (2) บทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องเรียน บทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง เมื่อปรากฏว่ากฎหมายว่าด้วยการนั้นไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องเรียน หรือมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามกฎหมายดังกล่าวออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแต่ไม่เพียงพอเท่ากับอำนาจของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวร้องขอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่กรณี⁷⁹

อย่างไรก็ดี หลังจากที่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาใช้บังคับ กลับปรากฏว่า ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกายกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติบางหมวดมาใช้จนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2565 ซึ่งรวมถึงหมวด 6 ความรับผิดทางแพ่ง และหมวด 7 บทกำหนดโทษ ด้วย⁸⁰ ส่งผลให้ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏแนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 77

⁷⁸ นฤมล ชณะรัตน์, บทบาทของศาลปกครองในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, เผยแพร่ในอินทราเน็ตของสำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง เดือนเมษายน 2564, น. 5-6.

⁷⁹ เพิ่งอ้าง

⁸⁰ พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานและกิจการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 และพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานและกิจการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่อย่างไรก็ดี ช่วงเวลาเริ่มต้นของการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กลับมามีผลบังคับใช้ทั้งฉบับ จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญสำหรับการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลไกการเยียวยาสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบด้วยการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับข้อบังคับ GDPR ซึ่งบังคับใช้มาก่อนและมีข้อความคิดที่ตกผลึกแล้วในหลายประเด็น ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลมีความเข้าใจในกลไกความรับผิด โทษ และการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว อันจะส่งผลต่อการวางแนวคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการปรับใช้กลไกต่าง ๆ อย่างสอดคล้องในทิศทางที่ก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิได้อย่างแท้จริง

3.2 บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หมวด 6 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอยู่สองมาตราซึ่งเป็นบทบัญญัติที่สืบเนื่องกัน คือ มาตรา 77 และมาตรา 78 โดยบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 77 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะพิสูจน์ได้ว่า

(1) ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง

(2) เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นในการป้องกันความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วด้วย

มาตรา 78 ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 รับรองสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย (right to compensation) ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผ่านกลไกความรับผิดทางแพ่งในลักษณะของการฟ้องคดีละเมิด (มาตรา 77) และให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (มาตรา 78) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ปรากฏในข้อบังคับ GDPR แต่อย่างไรก็ดี เมื่อมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติในการทำงานเดียวกับข้อบังคับ GDPR บทบัญญัติดังกล่าวจึงมีประเด็นที่จะนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดโดยเทียบเคียงกับข้อบังคับ GDPR ได้ ดังนี้ (1) องค์ประกอบของความรับผิดทางแพ่งและภาระการพิสูจน์ (2) เหตุยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง และ (3) ลักษณะของความเสียหายที่นับเป็นความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss)

3.2.1 องค์ประกอบของความรับผิดทางแพ่งและภาระการพิสูจน์ตามมาตรา 77

มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัติรับรองสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย (Right to compensation) ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในลักษณะเดียวกับกับมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR กล่าวคือ เมื่อกรณีปรากฏว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิเรียกให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 77 นั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบสามประการในการทำงานเดียวกับมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ได้แก่ *ประการที่หนึ่ง* มีการประมวลผลข้อมูลในลักษณะที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว *ประการที่สอง* เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ฟ้องคดี และ *ประการที่สาม* ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการประมวลผลซึ่งฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ยิ่งไปกว่านั้น มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังเป็นบทบัญญัติความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) เช่นเดียวกับกับมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ซึ่งถ้าปรากฏว่ามีการประมวลผลข้อมูลโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรวมถึงผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจอ้างได้ว่าตนไม่มีเจตนาหรือไม่ได้ประมาทเพื่อปฏิเสธความรับผิด ซึ่งการกำหนดให้มาตรา 77 เป็นบทบัญญัติความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) นั้น ย่อมส่งผลให้ภาระการพิสูจน์เปลี่ยนแปลงไปจากหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” ที่ใช้บังคับกับการพิจารณาคดีละเมิดทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ ผู้ฟ้องคดีไม่จำเป็นต้องนำสืบว่าการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

แต่ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่ในการนำสืบพินิจเพียงว่าตนได้รับความเสียหาย และความเสียหายดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีย่อมต้องรับภาระการพิสูจน์ในการนำสืบแก้ต่างว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากกรณีเข้าเงื่อนไขเหตุยกเว้นตามมาตรา 77 วรรคหนึ่ง (1) เนื่องจากความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเอง หรือตามมาตรา 77 วรรคหนึ่ง (2) เนื่องจากเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย

3.2.2 เหตุยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง

ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น มาตรา 77 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ระบุเหตุที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกล่าวอ้างและนำสืบเพื่อปฏิเสธความรับผิดไว้สองประการ ได้แก่ *ประการที่หนึ่ง* ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเอง และ*ประการที่สอง* เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ความรับผิดทางแพ่งในการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้น มีลักษณะเป็นความรับผิดที่ไม่ได้มีฐานมาจากสัญญา (non-contractual liability) ที่สามารถอธิบายในทางกลับกันได้ว่าเป็นความรับผิดทางละเมิด⁸¹ ดังนั้นศาลย่อมนำหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดมาปรับใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อยกเว้นความรับผิดหรือพิจารณาปรับลดความรับผิดทางแพ่งได้ตราบเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 77 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดที่อาจเกี่ยวข้องในบริบทของกรณีการละเมิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น มีดังต่อไปนี้⁸²

(1) หลักความคาดหมายได้ถึงความเสียหาย (remoteness of damage) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญในการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดที่เกิดจากความประมาท โดยหลักการดังกล่าววางหลักไว้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายในลักษณะที่บุคคลซึ่งอยู่ในวิสัยและพฤติการณ์เช่นเดียวกันกับผู้ฟ้องคดีจะคาดหมายได้ถึงความเสียหายในลักษณะดังกล่าว⁸³ ทั้งนี้ ตราบใดที่ความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับนั้นเกิดขึ้นในลักษณะอันควรคาดหมายได้ (reasonably foreseeable) ผู้ถูกฟ้องคดีย่อมต้องรับผิดโดยมิพักต้องพิจารณาเลยว่าระดับความร้ายแรงของความเสียหายดังกล่าวนั้นคาดหมายได้หรือไม่⁸⁴ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหายอย่างมหาศาล

⁸¹ Philip Coppel KC. and others, *op. cit.* 38, p. 1212.

⁸² *Ibid*, pp. 1212-1214.

⁸³ *Ibid*, p. 1212.

⁸⁴ *Ibid*, p. 1212.

เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลที่รั่วไหลนั้นเป็นข้อมูลที่ทำให้เข้าถึงบัญชีเงินฝากที่มีมูลค่าสูง เมื่อความเสียหายจากการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสำคัญนั้นเกิดขึ้นในลักษณะอันควรคาดหมายได้ ผู้ถูกฟ้องคดีไม่อาจอ้างว่ามูลค่าของเงินในบัญชีผู้ฟ้องคดีนั้นสูงเกินกว่าปกติหรือยากเกินกว่าที่จะคาดหมายเพื่อปฏิเสธหรือขอลดค่าสินไหมทดแทนได้⁸⁵

(2) เหตุแทรกแซง (intervening cause) ซึ่งหลักการดังกล่าวได้กำหนดไว้ว่า ผู้ฟ้องคดีไม่อาจเรียกให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ หากกรณีปรากฏว่า ความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลที่สามเป็นหลักมากกว่าจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ยกตัวอย่างเช่น คดี *Ali v Chief Constable of Bedfordshire Police*⁸⁶ ซึ่งเป็นคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ละเมิดข้อกำหนดของ GDPR ของสหราชอาณาจักรตามข้อ 5 (1) (a) และ (b) โดยส่งข้อมูลพร้อมชื่อของผู้แจ้งเบาะแสร้องเรียนไปยังหน่วยงานท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่ต้องปิดชื่อของผู้แจ้งเบาะแสร้องเรียน และพนักงานในหน่วยงานท้องถิ่นได้ลักลอบบันทึกข้อมูลดังกล่าวไปแจ้งแก่ผู้ถูกร้องเรียน การกระทำทางอาญาของพนักงานในหน่วยงานท้องถิ่นถือเป็นเหตุแทรกแซงที่ตัดความรับผิดชอบในส่วนของการเปิดเผยชื่อผู้แจ้งเบาะแสร้องเรียนต่อผู้ถูกร้องเรียนไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงรับผิดชอบเพียงแค่นั้นในส่วนของความเสียหายจากการเปิดเผยชื่อของผู้แจ้งเบาะแสร้องเรียนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อหน่วยงานท้องถิ่น⁸⁷ ทั้งนี้ หลักเหตุแทรกแซงจะไม่บังคับใช้กับกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ในการป้องกันระงับภัยบางประเภทจากการกระทำของบุคคลที่สาม เมื่อมาตรา 37 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการประมวลผลด้วยวิธีที่รับประกันความปลอดภัยของข้อมูลอันเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เช่นนี้ โดยทั่วไปแล้วภัยคุกคามทางระบบคอมพิวเตอร์หรือการโจมตีทางไซเบอร์ (cyber attack) จึงไม่นับเป็นเหตุแทรกแซงที่ทำให้ความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นขาดความสัมพันธ์กับการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดี (break the causal link) จนไม่นับว่าความเสียหายเป็นผลจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด⁸⁸

(3) หน้าที่ของผู้ฟ้องคดีในการลดความเสียหาย (Duty to mitigate) กล่าวคือ หากกรณีปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีสามารถหลีกเลี่ยงความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินการบางอย่างเพื่อลดความเสียหายได้แต่ไม่ได้ทำ ผู้ฟ้องคดีจะไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายนั้นแต่อย่างใด

⁸⁵ *Ibid*, p. 1213.

⁸⁶ *Ali v Chief Constable of Bedfordshire Police* [2023] EWHC 938 (KB), para 50-52.

⁸⁷ *Ibid*, para 47-52. ความเสียหายที่ปรากฏในคดีนี้ คือ ความเสียหายทางจิตใจจากความทุกข์ใจและจากการหวาดผวา (psychological distress and anxiety) ซึ่งเป็นความเสียหายในลักษณะที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักร (UK GDPR) รับรองให้เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 82 (1) และตามกฎหมายเก่าคือ Data Protection Act 2018 มาตรา 168 (2) ประกอบมาตรา 169 ในคดีนี้ศาลได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ผู้ฟ้องคดีเป็นเงินจำนวน 3,000 ปอนด์

⁸⁸ Philip Coppel KC. and others, *op. cit.* 38, p. 1213.

ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้จ่ายไปในการป้องกันความเสียหายนั้นสามารถนำมาเรียกค่าสินไหมทดแทนได้แม้ต่อมาจะปรากฏว่ามาตรการป้องกันดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จก็ตาม โดยมาตรการดังกล่าวต้องเป็นมาตรการป้องกันความเสียหายที่สมเหตุสมผลเมื่อพิจารณาในช่วงเวลาที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้น⁸⁹

(4) ผู้ฟ้องคดีมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายจากการประมาท (contributory negligence)⁹⁰ อันจะส่งผลให้ศาลมีอำนาจปรับลดค่าสินไหมทดแทนตามส่วนแห่งความรับผิดชอบ ซึ่งหลักกฎหมายเรื่องนี้จะสอดคล้องกับมาตรา 77 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้าสามารถนำสืบพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่พิพาทเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง

3.2.3 ลักษณะของความเสียหายที่นับเป็นความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss)

ความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) ในระบบกฎหมายไทยนั้น โดยหลักแล้วจะต้องเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) ในขณะที่ความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ซึ่งมักจะอยู่ในรูปแบบของค่าเสียหายทางจิตใจ กลับไม่ค่อยได้รับการปรับใช้อย่างแพร่หลาย กล่าวคือ ศาลฎีกาได้วางแนวคำพิพากษาไว้ว่า ความเสียหายในลักษณะดังกล่าวจะได้รับความสินไหมทดแทนก็ต่อเมื่อปรากฏว่า มีความเสียหายทางร่างกายประกอบกับความเสียหายทางจิตใจด้วย⁹¹ และความเสียหายทางจิตใจต้องเป็นความเสียหายในระดับจิตเวชไม่ใช่เพียงอารมณ์⁹² สังเกตได้ว่า แนวคำพิพากษานี้มีที่มาจากการใช้มาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติไว้ว่า ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้... ส่งผลให้การตีความขอบเขตของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินนั้นจำกัดอยู่ที่ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจากการบาดเจ็บทางกายภาพ (pain and suffering) หรือการสูญเสียความสะดวกสบายหรือเป็นการใช้ชีวิตที่ยากลำบาก (loss of amenities) จากการบาดเจ็บทางกายภาพ

⁸⁹ Ibid

⁹⁰ Ibid

⁹¹ พรทิพย์ สุทธิอรธรศิลป์, “ค่าเสียหายทางจิตใจ : ศึกษากฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษและเยอรมัน เปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย” (ผลงานส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 13, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม, 2557), น. 24-25.

⁹² เฟ็งอ้วง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ย่อมสรุปได้ว่า ความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จำกัดอยู่ที่ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) เท่านั้น⁹³ ซึ่งแคบกว่าบทบัญญัติมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ที่ระบุชัดเจนว่า ความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินนั้นเป็นความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เพราะในความเป็นจริงแล้ว ผลการศึกษาวิจัยปรากฏชัดเจนว่า ประชาชนในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปมักยื่นฟ้องคดีโดยใช้คำบรรยายความเสียหายที่ตนได้รับในเชิงความเสียหายทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่⁹⁴ โดยศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้เปรียบเทียบกลไกการใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย (right to compensation) ตามมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR ซึ่งรองรับการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดเชยความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) กับวัตถุประสงค์เชิงลงโทษ (punitive purpose) ของกลไกการลงโทษปรับทางปกครองและบทลงโทษอื่น ๆ ตามมาตรา 83 และมาตรา 84 ของข้อบังคับ GDPR ซึ่งไม่จำเป็นต้องอิงอยู่กับความเสียหายที่บุคคลได้รับ โดยมีข้อสังเกตว่า หมวดหมู่ของบทบัญญัติต่าง ๆ ตามมาตรา 82 มาตรา 83 และมาตรา 84 ของข้อบังคับ GDPR นั้น ส่งผลในการส่งเสริมซึ่งกันและกันต่อการปฏิบัติตามข้อบังคับ GDPR ทั้งนี้ เป็นเพราะกลไกการใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย (right to compensation) ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะกระตุ้นให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติตามมาตรฐานการประมวลผลของข้อบังคับ GDPR และลดแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ⁹⁵ ซึ่งข้อสังเกตดังกล่าวของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปตรงกับข้อสรุปซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้กำหนดนโยบาย (policy makers) และนักวิชาการทางกฎหมาย (legal academics) ที่ว่า การดำเนินคดีโดยภาคเอกชน (private enforcement) เพื่อเรียกให้รับผิดทางแพ่งนั้นจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของกฎหมายด้านการป้องกันการผูกขาดและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ แม้หน่วยงานทางปกครองจะมีอำนาจใช้กลไกทางกฎหมายนั้น ๆ ในการดำเนินคดีอาญา ลงโทษปรับทางปกครอง หรือตักเตือนก็ตาม แต่การดำเนินคดีโดยภาคเอกชนนั้นยังเป็นกลไกที่สำคัญต่อการสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมาย (compliance) เช่นนี้ ผู้ร่างกฎหมาย หน่วยงานทางปกครอง และศาล จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลที่เหมาะสมระหว่างการบังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานรัฐและการดำเนินคดีโดยภาคเอกชน⁹⁶

⁹³ Theerachit Jitkarunawong, “Civil Liability Under Data Protection Laws : A Comparative Study between Thailand’s Personal Data Protection Act and the EU’s General Data Protection Regulation” (LL.M. in Business Law Thesis, Thammasat University, 2019) pp. 43-44.

⁹⁴ European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Access to data protection remedies in EU Member States, 2014, [Online], retrieved from https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-access-data-protection-remedies_en_0.pdf เมื่อ 30 สิงหาคม 2568.

⁹⁵ European Data Protection Supervisor, *op. cit.* 61, p. 269.

⁹⁶ Jonas Knetsch, *op. cit.* 22, p. 133.

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ด้วยขอบเขตความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) ซึ่งจำกัดไว้เพียงความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) นั้น กลไกความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อาจไม่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองหรือเยียวยาสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเท่าใดนัก ส่งผลให้บทบัญญัติว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive damages) ตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่ต้องอิงการคำนวณมาจากความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) นั้น ยากต่อการนำมาปรับใช้แก่คดีด้วย กล่าวคือ เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่อาจพิสูจน์ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) ได้แล้ว ผู้ฟ้องคดี ย่อมไม่สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ทั้ง ๆ ที่ตนอาจได้รับผลกระทบจากการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แล้ว ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับแจ้งว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของตนรั่วไหลจึงต้องดำเนินการเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์หรือระงับบัตรเครดิต ถ้าบริษัทผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์หรือธนาคารไม่คิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว ย่อมถือว่าความเสียหายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับนั้น ไม่เป็นความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) เพราะไม่ปรากฏความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) ตามมาตรา 77 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

4. บทสรุป

มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้น มีส่วนหนึ่งที่รับรองสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย (right to compensation) ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผ่านกลไกความรับผิดทางแพ่งในลักษณะของการฟ้องคดีละเมิดทำนองเดียวกันกับมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR กล่าวคือ เมื่อเทียบเคียงบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งของข้อบังคับ GDPR กับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แล้ว จะเห็นได้ว่า ความรับผิดดังกล่าวเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) และในการวินิจฉัยความรับผิดทางแพ่งนั้น ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบสามประการประกอบกัน ได้แก่ *ประการที่หนึ่ง* เกิดการประมวลผลข้อมูลในลักษณะฝ่าฝืนมาตรฐานที่บทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด *ประการที่สอง* เกิดความเสียหายต่อบุคคลผู้ใช้สิทธิฟ้องคดีซึ่งมีการเรียกให้ชดเชยทางแพ่ง และ *ประการที่สาม* ต้องปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างการประมวลผลซึ่งฝ่าฝืนมาตรฐานที่บทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดกับความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับ ในลักษณะที่ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว และเมื่อความรับผิดทางแพ่งดังกล่าวมีลักษณะเป็นความรับผิดที่ไม่ได้มีฐานมาจากสัญญา (non-contractual liability) กล่าวคือ เป็นความรับผิดจากการละเมิด ศาลจึงนำหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดมาปรับใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อยกเว้นความรับผิดหรือพิจารณาปรับลดค่าสินไหมทดแทนได้ทราบเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 77 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งสองฉบับข้างต้นนั้นปรากฏจุดแตกต่างที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ อันจะสังเกตได้จากการกำหนดลักษณะของความเสียหายที่นับเป็นความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ (recoverable loss) ในบริบทของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมาตรา 82 ของข้อบังคับ GDPR รับรองให้ชดเชยได้ทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) และความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ในขณะที่มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้น ไม่ได้บัญญัติถึงความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ไว้แต่อย่างใด จึงเป็นที่คาดหมายได้ว่า ศาลไทยจะปรับใช้บทบัญญัติดังกล่าวในการพิจารณาคดีในลักษณะ จำกัดขอบเขตความเสียหายที่สามารถเรียกให้ชดเชยเยียวยาได้ไว้เพียงความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) เท่านั้น อันจะนำไปสู่ปัญหาในทางปฏิบัติต่อไป เพราะการจำกัดขอบเขตในลักษณะดังกล่าวนั้น จะทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบอาจเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิฟ้องคดีเนื่องจากการนำสืบถึงความเสียหายให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เข้าลักษณะของความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) ในคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ย่อมยากและซับซ้อนกว่าคดีละเมิดทางกายภาพทั่วไป เช่นนี้ แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะมีบทบัญญัติว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive damages) ซึ่งเป็นกลไกที่แตกต่างไปจากข้อบังคับ GDPR แต่ประสิทธิภาพในการชดเชยความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอาจไม่ได้เพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากท้ายที่สุดแล้ว การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive damages) ยังต้องอิงมาจากความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material damage) ซึ่งโดยสภาพแล้วยากที่ผู้ฟ้องคดีจะนำสืบพิสูจน์ความรับผิด ทั้งนี้ ยังเป็นที่น่าติดตามว่า พัฒนาการข้อความคิดเกี่ยวกับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (non-material damage) ในความรับผิดทางแพ่งตามข้อบังคับ GDPR หรือกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่ตราขึ้นตามข้อบังคับ GDPR นั้น จะส่งผลกระทบต่อแนวคำพิพากษาของศาลไทยในอนาคตหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาไทย

คณาธิป ทองรวีวงศ์, คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 3 : 2565, กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

นคร เสรีรักษ์ และคณะ, General Data Protection Regulation ฉบับภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 : 2562, กรุงเทพฯ : พี.เพรส.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Personal Data Protection Act, พิมพ์ครั้งที่ 4 : 2566, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.

ภาษาต่างประเทศ

António Barreto Menezes Cordeiro, “Data Protection Litigation System Under the GDPR,” in Dário Moura Vicente, Sofia de Vasconcelos Casimiro, Chen Chen (eds), *The Legal Challenges of the Fourth Industrial Revolution—the European Union’s Digital Strategy*, (Law, Governance and Technology Series, Springer Online, 2023), [Online], retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-031-40516-7_13 เมื่อ 26 สิงหาคม 2567.

European Data Protection Supervisor, Two decades of personal data protection. What next? — EDPS 20th Anniversary, [Online], retrieved from https://www.edps.europa.eu/system/files/2024-06/edps_20thanniversary-book_en.pdf เมื่อ 23 สิงหาคม 2567.

Gabriela Zanfir-Fortuna, “Article 82. Right to compensation and liability,” in Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey (eds), *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) : A Commentary*, (Online edn, Oxford Academic, 2020), [Online], retrieved from <https://doi.org/10.1093/oso/9780198826491.003.0128> เมื่อ 20 สิงหาคม 2567.

Graham Greenleaf, “The Philippines and Thailand—ASEAN’s Incomplete Comprehensive Laws,” in *Asian Data Privacy Laws : Trades and Human Rights perspectives*, (Oxford University Press, 2014), [Online], retrieved from <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199679669.003.0012> เมื่อ 2 สิงหาคม 2567.

Philip Coppel KC. and others, *Information Rights : A Practitioner’s Guide to Data Protection, Freedom of Information and Other Information Rights*, 2023, Oxford : Hart Publishing, [Online], retrieved from <http://dx.doi.org/10.5040/9781509967339> เมื่อ 17 สิงหาคม 2567.

บทความ

ภาษาไทย

นฤมล ชณะรัตน์, บทบาทของศาลปกครองในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตของสำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง เดือนเมษายน 2564.

พรทิพย์ สุทธิธรรมศิลป์, “ค่าเสียหายทางจิตใจ : ศึกษากฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษและเยอรมันเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย” (ผลงานส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 13, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม, 2557).

ภาษาต่างประเทศ

Annegret Bediek and Issabella Stuerzer, “The Brussel Effect, European Regulatory Power and Political Capital : Evidence for Mutually Reinforcing Internal and External Dimensions of the Brussels Effect from the European Digital Policy Debates,” 2023, [Online], retrieved from <http://doi.org/10.1007/s44206-022-00031-1> เมื่อ 2 สิงหาคม 2567.

Francesca Episcopo, “UI v. Österreichische Post AG – A First Brick in the Wall for a European Interpretation of Art. 82 GDPR,” *Journal of European Consumer and Market Law* Vol. 13 Issue 2, 2024.

Johana Chamberlain and Jane Reichel, “The Relationship between Damages and Administrative Fines in the EU General Data Protection Regulation,” *Mississippi Law Journal* Vol. 89 Issue 4, 2020.

Jonas Knetsch, “The Compensation of Non-Pecuniary Loss in GDPR Infringement Cases,” *Journal of the European Tort Law* Vol. 13 Issue 2, 2022.

Matúš Mesarčík, “The Great Escape? Liability of Public Authorities in the Data Protection Area,” *The Lawyer Quarterly* Vol. 11 No. 1, 2021.

Shu Li, “Compensation for non-material damage under Article 82 GDPR : A review of Case C-300/21,” *Maastricht Journal of European and Comparative Law* Vol. 30 Issue 3, 2023.

Stephan Mulders, “The relationship between the principle of effectiveness under Art. 47 CFR and the concept of damages under Art. 82 GDPR,” *International Data Privacy Law* Vol. 13 No. 3, 2023.

วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

ภาษาต่างประเทศ

Theerachit Jitkarunawong, “Civil Liability Under Data Protection Laws : A Comparative Study between Thailand’s Personal Data Protection Act and the EU’s General Data Protection Regulation” (LL.M. in Business Law Thesis, Thammasat University, 2019).

อื่น ๆ

ภาษาไทย

ฉบับเต็ม! เปิดพฤติการณ์ JIB ละเลย-ทำ ‘ข้อมูลลูกค้า’ รั่ว ก่อนโดนปรับ 7 ล้าน ผิด ‘กม. PDPA’, สำนักข่าวอิศรา [ออนไลน์], 28 สิงหาคม 2567, เข้าถึงจาก <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/131265-PDPC-JIB-PDPA-law-report.html> เมื่อ 30 สิงหาคม 2567.

นักเรียนทุนรัฐบาล ผวา! ข้อมูลส่วนตัวหลุด จากเว็บไซต์ กพ. จี้แจ้งด่วน หวั่นมีจลาจล นำไปต่อยอด, มติชนออนไลน์ [ออนไลน์], 8 กรกฎาคม 2567, เข้าถึงจาก https://www.matichon.co.th/local/news_4668790 เมื่อ 30 สิงหาคม 2567.

ผู้สมัคร สว. ร้องกต. สอบข้อมูลผู้สมัครหลุด 23,000 ชื่อ หวั่นมีจลาจลนำไปสร้างความเสียหาย, ผู้จัดการออนไลน์ [ออนไลน์], 12 มิถุนายน 2567, เข้าถึงจาก <https://mgronline.com/politics/detail/9670000050465> เมื่อ 30 สิงหาคม 2567.

ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Thailand Data Protection Guidelines 3.0), [ออนไลน์], เข้าถึงจาก <https://www.law.chula.ac.th/wp-content/uploads/2020/12/TDPG3.0-C5-20201208.pdf> เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

ภาษาต่างประเทศ

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Access to data protection remedies in EU Member States, 2014, [Online], retrieved from https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-access-data-protection-remedies_en_0.pdf เมื่อ 20 สิงหาคม 2568.

Glossary, Recital (EU), [Online], retrieved from [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-009-6368?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-009-6368?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

Intersoft consulting, Recital 85 to GDPR, [Online], retrieved from <https://gdpr-info.eu/recitals/no-85/> เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

Intersoft consulting, Recital 146 to GDPR, [Online], retrieved from <https://gdpr-info.eu/recitals/no-146/> เมื่อ 18 สิงหาคม 2567.